

1. Referentie

Referentie	Vermeij, L. (2002). De sociale betekenis van straattaal. Interetnisch taalgebruik onder scholieren in Nederland. <i>Pedagogiek</i> , 22, (3), 260-273.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In de voorbije jaren verscheen een nieuwe jeugdtaal op de multi-etnische middelbare scholen in Nederland. In deze taal zijn de woorden, uitspraak en grammatica afgeleid van talen van immigrantengroepen vermengd met het Nederlands. Tot nu toe heeft onderzoek naar deze straattaal zich vooral gefocust op het beschrijven van dit nieuw taalkundig fenomeen.

In dit artikel echter worden twee vragen gesteld. Hoe wijdverspreid is straattaal? En wat is de sociale betekenis ervan? Om deze vragen te beantwoorden werd een grootschalig onderzoek gedaan bij de leerlingen van 86 schoolklassen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Media, welzijn
Trefwoord(en)	Autochtonen, allochtonen, interetnisch taalgebruik, leerlingen, sociale betekenis van straattaal, straattaal, taalgebruik

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Lotte Vermeij ICS/Utrecht Capaciteitsgroep Sociologie Universiteit Utrecht Postbus 80140 3508 TC Utrecht Nederland Tel: +3130/ 253 19 67 Fax: +3130/ 253 44 05 ics@fss.uu.nl http://www.uu.nl/uupublish/onderzoek/onderzoekcentra/ics/12951main.html

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Jongeren lijken door middel van straattaal de multiculturele samenleving moeiteloos gestalte te geven. De juistheid van dit beeld wordt onderzocht. De twee volgende vragen staan hierbij centraal: Hoe wijdverspreid is het fenomeen straattaal? Wat is de sociale betekenis van straattaal binnen de context van de klas?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-	Als onderzoeksmethode werd een relatief grootschalige schriftelijke vragenlijst gebruikt, die
-------------	---

methode	klassikaal werd afgenomen tijdens een regulier lesuur. In deze vragenlijst werden twee manieren gebruikt, zowel de gesloten vraag als de open vraag, dus heb je zowel gesloten als open antwoordmogelijkheden.
Onderzochte groep	Aan het onderzoek deden 1737 leerlingen mee. Dit waren 86 klassen in het voortgezet onderwijs, deze bevonden zich op 50 locaties van 37 scholen verspreid over 16 Nederlandse gemeenten, zowel steden als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht maar ook kleinere gemeenten zoals Weert, Steenwijk en Noordoostpolder. Op twee vierde klassen na waren het allemaal derde klassen. Het is dus de leeftijdsgroep van 15-16 jarigen die bevestigd werden. De schoolniveaus VBO, MAVO, HAVO en VWO waren ongeveer gelijk vertegenwoordigd (minimaal 391 en maximaal 480 leerlingen). Respondenten werden ingedeeld in etnische categorieën op basis van het geboorteland van de respondent en diens ouders. Een respondent werd gerekend als een autochtoon wanneer zowel de respondent als zijn of haar beide ouders in Nederland zijn geboren. Wanneer minimaal één van deze drie mensen in een ander land is geboren, werd de respondent gerekend tot een allochtone groep. Volgende categorieën werden onderscheiden: Surinaams, Antilliaans, afkomstig uit een land waar hoofdzakelijk Arabisch wordt gesproken(waarvan het merendeel Marokkaans), Turks, een westerse restcategorie en een niet-westerse restcategorie.
Bereik	/

7. Resultaten

Verspreiding straattaal	Meisjes gebruiken minder straattaal dan jongens. Allochtonen gebruiken meer woorden uit andere talen dan autochtonen. Voor het gebruik van het Surinaams is de grootte van de gemeente relevant: hoe groter, hoe meer kans dat er Surinaamse woorden gebruikt worden. Voor het Marokkaans geldt dit niet. De verspreiding van woorden wordt, zowel voor Surinaamse als voor Marokkaanse woorden, bevorderd door het aantal vertegenwoordigers van deze talen in de klas. Dit effect is echter niet groot. Wel werd een sterk effect gevonden van het hebben van een positieve relatie met een vertegenwoordiger van een taal. Straattaal is in Nederland een redelijk zeldzaam fenomeen. De 1737 respondenten noemden bij elkaar maar 667 keer een niet-Nederlands en niet-Engels woord of uitdrukking. Meer dan de helft van deze woorden werd genoemd door allochtone respondenten en een aanzienlijk deel hiervan zal dan ook niet onder leeftijdsgenoten geleerd zijn, maar bijvoorbeeld thuis. Kennelijk is straattaal iets dat allochtone jongeren met name onderling spreken.
Sociale betekenis straattaal	De belangrijkste bronnen van straattaal bleken het Surinaams en het Marokkaans, gevolgd door het Turks en het Antilliaans. Opvallend was de bijzondere 'losheid' waarmee woorden genoemd werden. Meestal gaat het om een scheldwoord, een vloek of een verwensing, maar ook vaak om een vriendelijk woord. Neutrale woorden komen zelden voor. Het lijkt erop dat het interetnisch gebruik van woorden een affiliërende sociale betekenis heeft. Dit effect is bovendien behoorlijk sterk. Straattaal lijkt een vriendschapstaal genoemd te kunnen worden. Toch bestaat interetnisch taalgebruik voor een groot deel uit scheldwoorden.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Terwijl over culturele integratie in Nederland vaak somber gedacht wordt, lijken jongeren door middel van straattaal de multiculturele samenleving moeiteloos gestalte te geven. In dit artikel wordt de juistheid van dit beeld onderzocht. Hierbij staan twee vragen centraal: Hoe wijdverspreid is straattaal onder scholieren in het voortgezet onderwijs? En wat is de sociale betekenis van straattaal binnen de context van de klas? In dit onderzoek wordt een relatief grootschalige schriftelijke vragenlijst gebruikt die klassikaal wordt afgenomen tijdens een regulier lesuur. In deze vragenlijst worden twee manieren gebruikt, zowel de gesloten als de open vraag. Aan het onderzoek werkten 1737 leerlingen uit de leeftijdscategorie 15-16 jaar mee, uit 86

klassen in het voortgezet onderwijs. Deze klassen bevonden zich op 50 locaties van 37 scholen, verspreid over 16 Nederlandse gemeenten. Zowel steden als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht maar ook kleinere gemeenten zoals Weert, Steenwijk en Noordoostpolder.

Er wordt op deze manier gepoogd een zicht te krijgen op de vraag hoe wijd verspreid het fenomeen straattaal is. Er wordt ook gepoogd zicht te krijgen op de sociale betekenis van straattaal. Hierbij worden twee wegen gevolgd. Ten eerste wordt gekeken naar de letterlijke betekenis van de woorden, die door straattaalsprekers worden gebruikt. Ten tweede wordt gekeken naar de impliciete betekenis, oftewel de sociale connotatie. De sociale betekenis van straattaal wordt hier afgeleid uit de sociale context waarbinnen jongeren deze gebruiken. De volgende aanname wordt hierbij gebruikt. Wanneer taalelementen uit een niet-Nederlandse taal gebruikt worden door een scholier die zelf niet behoort tot een etnische groep die met deze taal geassocieerd is, maar die wel bevriend is met één of meer klasgenoten die behoren tot een groep die met deze taal geassocieerd is, heeft het taalgebruik een affiliërende sociale betekenis. Wanneer dezelfde taalelementen gebruikt worden door een scholier die zelf niet behoort tot een etnische groep die met deze taal geassocieerd is, en die ook niet bevriend is met één of meer klasgenoten die behoren tot een groep die met deze taal geassocieerd is (terwijl deze wel in de klas aanwezig zijn), wordt aangenomen dat het taalgebruik een distanciërende sociale betekenis heeft.

Hoewel straattaal ook bestaat uit uitspraak en grammatica beperkt de onderzoeker zich hier tot het interetnisch gebruik van woorden.

De resultaten van het onderzoek maken duidelijk dat straattaal in Nederland een redelijk zeldzaam fenomeen is. Ook blijkt dat allochtone scholieren meer woorden uit andere talen gebruiken dan autochtone scholieren. Kennelijk is straattaal iets dat allochtone jongeren met name onderling spreken. Ook is het zo dat meisjes straattaal duidelijk minder gebruiken dan jongens.

Eveneens blijkt dat zowel Surinaamse als Marokkaanse woorden vaker gebruikt worden naarmate meer vertegenwoordigers van deze talen in de klas zaten. Dit is niet verwonderlijk. De scholier heeft immers meer contact met vertegenwoordigers van de betreffende talen en dus meer gelegenheid woorden op te pikken. De aanwezigheid van leerlingen met een andere allochtone afkomst bleek echter niet bij te dragen aan de verspreiding van de woorden.

Het lijkt erop dat het interetnisch gebruik van woorden een affiliërende sociale betekenis heeft. Dit effect is bovendien behoorlijk sterk. Straattaal lijkt met recht een vriendschapstaal genoemd te kunnen worden. Toch bestaat interetnisch taalgebruik voor een groot deel uit scheldwoorden.